

Marjan Moškon iz Dolenjskega informativnega centra Novo mesto je bil naš prvi glavni in odgovorni urednik.

Morda težko verjamete, vendar prva, vzorčna številka, takrat smo ji rekli vzorčni snopič, je izšla natanko pred dvajsetimi leti, decembra 1987. Dobrih trinajst let potem, ko je izdihnil Tisk in papir; izdajal ga je Šolski center tiska in papirja, danes Srednja medijska in grafična šola v Ljubljani. V uredniškem odboru pri Splošnem združenju grafične industrije, ki je začelo izdajati in je še vedno soizdajatelj Grafičarja, so bili Milan Deisinger, Peter Kobal, Marko Kumar in Pavel Skalar, oblikovalec in tehnični urednik Ivo Sekne, lektor Albin Učakar, glavni in odgovorni urednik Marjan Moškon pa je v uvodniku z naslovom *Med ljudi* zapisal:

»Grafičarji smo nekako ob ves nekdANJI sloves. Kje so časi, ko je bil to najbolj spoštovan rokodelski poklic? Ko so stavci v belih rokavicah posedali z najuglednejšimi pisatelji in kritiki v unionski kleti in se pogovarjali kot enak z enakim – tudi o plačah. Dober stavec, klišar, tiskar je bil mojster črne umetnosti. Črne umetnosti danes skorajda ni več. Še kakšne druge tudi ne dosti. Merila okusa, lepih razmerij in barvnega skladja so vsaj malome-

GRAFIČAR

1987–2007

GLASILO SLOVENSКИH GRAFIČARJEV * VZORČNI SNOPIČ * DECEMBER 1987

ščanska, če ne že kar srednjeveška navlaka. Nekakšna računalniška skrupucala z neberljivimi znaki z matričnih pisalnikov so odžrla kruh že marsikateremu grafičarju. Potem pa še skenerji, prelomi na zaslonu, hitri in dobri laserski tiskalniki.

Grafični poklici neusmiljeno izumirajo.

Morda smo svoji stroki sami naredili najbolj kosmato medvedjo uslugo, ko smo do včeraj vztrajali ob svinčenih regalih mojstra Gutenberga. Nismo se vdajali mikavnim izzivom sodobnih izdajateljskih potreb, nismo se organizirali, še tistih nekaj dragocenih izkušenj smo ljubosumno držali vsak zase. Saj niti ne vemo, koliko nas je na Kranjskem.

skoraj ne vemo drug za drugega. Smo si kaj pisali, smo se kaj dostikrat našli na teh milijon ali dva časopisnih straneh, ki smo jih postavili, preslikali in potiskali, smo se videli na televiziji? Kovačeva kobilica je najbolj bosa, razen grafiške, ki je še bolj!

Zato že dlje pogrevamo misel o svojem glasilu, ki bi nas obveščalo, spodbujalo, izobraževalo, povezovalo s svetom in kar je najvažnejše: da bi nas združevalo. Vrnilo bi nam tudi vsaj kanec ugle da in samozavesti.

Toda, tudi če se vsi naročimo na tako glasilo, nas je samo sedem tisoč. Lahko bi najbrž dvakrat ali trikrat na leto izdali »reprezentativno« revijo; vso v pisanih barvah in na najbolj pokromanem izdelku naših uglednih

Majhna in skromna kot se kraju in času spodobi. Na izdatne družbene podpore ni računati, saj jih družba bolj potrebuje kot mi. Edini luksuz naj bi bilo redno mesečno izhajanje, vsaj deset snopičev na leto. Gre bolj za vsebino kot za obliko: ne torej za strokovno nečimrnost, ampak za perečo potrebo sedmih tisočev, pa čeprav nas je samo toliko. Za glasilce, ki bi ga vsak grafičar rad vzel v roke, našel v njem vsakokrat vsaj nekaj zanimivega, poučnega ali celo kaj takega, da bi ga čimprej spodbudilo k sodelovanju, ne glede na raso, spol, veroizpoved, izobrazbo ali plačo. Zato je težko do pičice natanko vkalupiti njegovo vsebino. Taka naj bo, kot se kaže potreba, piše pa naj jo življenje. Dolžnost uredniškega odbora naj bo predvsem spraviti jo v razpoložljive strani!

Recimo temu glasilu za začetek strokovni bilten s široko odprtimi vrati za glasove bralcev. Prihaja naj med ljudi, raste naj z ljudmi, morda se bo kdaj še razvilo v časopis! Sodobno in odmevno, vsak čas sposobno odgovoriti na vsak dvom in ujmo, ki nas pesti, vsak čas pripravljeno pohvaliti in predstaviti vse, kar nas veseli.

S tem namenom je vredno začeti. Koliko se bomo cilju približali, je odvisno od nas. Če ga nismo zmožni doseči, si bomo čez leto ali dve pač morali to pošteno priznati. Avstrijci ali Romuni ga za nas gotovo ne bodo vkup spravljali, to mi lahko verjamete. Sicer pa je vrsta na vas, na nas vseh!»

Tako Marjan Moškon pred dvajsetimi leti. Vzorčni in vsi naslednji snopiči – ker Grafičar ni izšel julija in avgusta ter še kdaj vmes, jih je bilo do oktobra 1991 okoli 33 – so bili res skromni: štiribarvni ovitek in črno-bela notranjost na 24 straneh obreza-

nega formata B5 (165 × 235 mm) s tremi stolpci. Temu primerna je bila velikost stavka: pisava times velikosti 5–6 tipografskih točk (½ cicala ali nonpareil). V stolpcu gladkega stavka je bilo v 67 vrstah 2278 znakov.

Članke za vzorčni snopič so napisali:

Andrej Lesjak

Kaj dela 6000 slovenskih grafičarjev
GRAFIČNA INDUSTRIJA
SLOVENIJE DANES

Milan Deisinger

Nekaj kritičnih misli o prihodnosti v grafični dejavnosti
ZNAJBE – DOLGOROČNA
NALOŽBA

Marjan Pavčnik

Smeri razvoja v grafični industriji
GRAFIČARJI ALI – RAČUNALNIČARJI

Anton Fende

Kakovost kot pojem usmerjen v spreminjanje človeških aktivnosti
KAKO IZMERITI, KAJ JE
DOBRO?

Andrej Brodnik

Na obisku v ilirskobistriški Grafiki
GRAFIČARJEM ZAGOTAVLJATA
USPEH LE KAKOVOST IN
SPECIALIZACIJA

Ilirskobistriške Grafike ni več, tudi tiskarne Ljudska pravica, ki je tiskala, ne.

Vzorčnemu snopiču je bil priložen tudi vprašalnik z naročilnico. Uredniški odbor je zanimalo zlasti, koliko je potencialnih naročnikov, pa tudi kakšno ime revije bi si želeli. Z Grafičarjem ni

Iz vzorčnega snopiča Grafičarja. Ilirskobistriška Grafika pred dvajsetimi leti. Nobe-nega računalnika, zato pa veliko delovnih mest. V stečaj je šla leta 1995.

Morda pa slika o naši črni umetnosti le ni tako črna kot se zdi. Morda še lahko kaj storimo, in prvo kar je, da se trezno pogledamo v ogledalo, da si obrijemo brade, da se preštejemo in izmerimo, kje nam je prostor pod soncem. Nihče si ne domišlja, da to lahko naredimo samo s skromnim glasilom na nekaj straneh malega formata. Čas pa je, da se postavimo na trdna tla. Samo kakšnih sedem tisoč nas je v družini med Kolpo in Karavankami, pa

papirničarjev. Po receptu za zanesljiv propad. Ste že slišali za kakšno tako malonakladno-velikoforformatno revijo na Slovenskem, ki bi živela brez izdatne družbene podpore dlje kot eno leto? In komu ali čemu naj bi bila sploh namenjena? Da bi jo delili kot kičaste prospekte izgubljenega pokolenja po sejmarških stojnicah! Slovenski grafičarji prav gotovo ne bi imeli haska od nje.

Zato je osnovna zamisel našega cehovskega lističa črno-bela.

Osamosvojitveni snopič Grafičarja. Lipa zelenela je, naše glasilo pa ne. Zadnja številka je izšla septembra, potem prva v obliki revije šele po dobrih dveh letih.

bil najbolj zadovoljen: ime se je zdelo preveč oguljeno, četudi marsikaj pove. Želel je kaj bolj izvirnega, kratkega in prikupnega, zlasti pa slovensko besedo, ki bi nekaj pomenila vsem delavcem v grafični dejavnosti. Obljubil je, da bo med prispelimi odgovori izžrebal 30 tistih, ki bodo glasilo eno leto prejemale brezplačno.

V prvi redni številki, ki je nato izšla šele aprila 1988, urednik med drugim piše: »Vsak začetek je težak – naš tudi. Tri mesece smo se šli slepe miši o tem, kako bomo plačali grafičarje, ustvarjalce in raznašalce našega Grafičarja. S podpisanimi naročilnicami pokrivamo naklado 189 (sto-devetinosemdeset) izvodov! Naj nas bo že šest ali magari sedem tisoč v najbolj (?) kulturni in naj-

bolj grafično razviti republiki, posebno ponosni pa na to število (2,7 odstotka) zavednih grafičarjev ne smemo biti.«

In v nadaljevanju: »Na vprašalnik v decembrskem vzorčnem snopiču smo dobili 71 izpolnjenih lističev z odgovori ... Vseh 71 udeležencev enoglasno trdi, da nam je tako glasilo potrebno, štirje pa še, da je preskromno ... Dvajset jih je napisalo, da so z imenom Grafičar kar zadovoljni, štirje predlagajo ime Grafik, po dva Sodobni grafičar in Tisk in papir oziroma TIP. Posamezni predlogi so še: Grafični delavec, Grafičar-sporočevalec, Naš informator, Tisk 2000, Veseli grafik, Multigraph, Graph, Graphic, Slograf, Črno na belem in Črna magija (Black Magic!). Vsaj zadnji bi nas lahko spravil

na zeleno vejo (green branch)?« Tako je naslednjih dvajset let ostalo pri Grafičarju. Januarja 1989 je zamenjal grafično podobo ovitka in potem kot glasilo izhajal do septembra leta 1991; z učinkovitim financiranjem (naročnino so poravnale tiskarne) je bil tedaj, verjeli ali ne, prvi slovenski brezplačnik z naklado okoli 3000 izvodov!

Med osamosvajanjem Slovenije so postale gospodarske razmere prezapletene, tako da se je Grafičar pogreznil v »kulturni molk«. V prenovljeni podobi, ne več kot glasilo, marveč revija slovenskih grafičarjev, je spet izšel leta 1994.

Uvodničar Peter Kobal je takrat zapisal: »Trajna želja in potreba po glasilu stroke nas spremlja kakor senca, ki se prikaže ob prehodu iz teme v svetlobo. V preteklosti smo imeli grafičarji že lepo zbirko glasil, od bogate Grafične revije iz obdobja med obema vojnama do malega Grafičarja, ki je po nekaj letih rednega izhajanja »odcvetel« zaradi nezadostnega »zalivanja« med slovensko pomladjo. Od tedaj do danes – pa nič. Ali pač ... V rokah imate novi Grafičar, Revijo slovenskih grafičarjev 1/1994. Nekdo uresničuje želje in hotenja in nadaljuje tradicijo v stroki. Tudi taki smo med nami. Želimo ohraniti vezi med grafičarji Slovenije, odpreti prostor za tiskano sliko in besedo o vsem, kar nas pesti, vzpodbuja, spremlja in usmerja k uresničevanju ciljev, ki si jih postavljamo. Namenjamo jo nam vsem, ki nam je grafika delovno in življenjsko okolje. Sprejmite revijo za svojo, berite jo in izrazite se v njej.«

Pa je bilo bolj malo takih, ki so jo sprejeli. Odgovorni urednik Leopold Scheicher z uredniškim odborom (Peter Kobal, Marko Kumar, Gorazd Golob, Anton Fende, Pavel Skalar) je tistega le-

ta mukoma spravil pod streho še drugo številko (2/1994), naslednje leto pa tretjo (3/1995).

V njenem uvodu z naslovom Da papirju ne bi šlo na jok Edvard Jurjavec piše: »Če bi mogel, bi papir marsikdaj zajokal. Zaradi vsebine, pa tudi zaradi oblike, ki jo mora nositi. Morda pa imamo le srečo, da ga ne slišimo? To velja tudi za Grafičarja!« In konča: »Upam, da sem vas vsaj malo razbudil ...«

Mislím, da mu je uspelo. Jeseni istega leta sta izšli številki štiri in pet, 6/1995 pa januarja naslednjega. Od tedaj vsako leto izide šest 36-stranskih številk revije v barvah in s plastificiranim ovitkom. Tistih, ki jo imajo za svojo in jo berejo, je okoli 700, spletno stran www.delo.si/graficar je v dobrih dveh letih obiskalo 23.400 uporabnikov, na žalost pa so še vedno maloštevilni tisti, ki se v njej tudi izražajo.

Ne le da Grafičar že dvanajst let redno izhaja, tudi posluje pozitivno. Zasluga gre predvsem stalnim oglaševalcem in *Delu tiskar-ni, d. d.*, ki ga vselej natisne po izjemno ugodni ceni. Vsem naj se v svojem imenu, v imenu uredniškega odbora in v imenu bralcev iskreno zahvalim.

Marko KUMAR

Glavni in odgovorni urednik

**SREČNO
2008**